

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ
БЕЗПЕКОЮ БАНКІВ, ФІНАНСОВИХ
ТА БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ"
для студентів спеціальності
8.18010014 "Управління
фінансово-економічною безпекою"
усіх форм навчання**

Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015

Затверджено на засіданні кафедри економічного аналізу.
Протокол № 5 від 25.12.2014 р.

Самостійне електронне текстове мережне видання

Укладач Мішин О. Ю.

Р 58 Робоча програма навчальної дисципліни "Організація та управління фінансово-економічною безпекою банків, фінансових та банківських установ" для студентів спеціальності 8.18010014 "Управління фінансово-економічною безпекою" усіх форм навчання : [Електронне видання] / уклад. О. Ю. Мішин. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 51 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни, її зміст за модулями й темами, плани лекцій, практичних і семінарських занять, матеріали для закріплення та контролю знань, методики активізації процесу навчання, а також критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.18010014 "Управління фінансово-економічною безпекою" усіх форм навчання.

Вступ

Динамічне середовище функціонування суб'єктів господарювання обумовило посилення ролі безпекознавчих навчальних дисциплін. Організація та управління фінансово-економічною безпекою фінансових і банківських установ має свої особливості і тому потребує значного часу на самостійне їх опрацювання.

Нові підходи, напрями, методи та інструменти управління фінансово-економічною безпекою фінансових і банківських установ, розширення їх практичного застосування викликають необхідність у підготовці висококваліфікованих спеціалістів із безпеки.

Навчальна дисципліна "Організація та управління фінансово-економічною безпекою банків, фінансових та банківських установ" є невід'ємною частиною циклу економічних дисциплін, необхідних працівникам, зайнятим у сфері економічної безпеки банківських установ незалежно від їх розмірів та форми власності.

Навчальну дисципліну віднесено до групи нормативних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки магістрів за спеціальністю "Управління фінансово-економічною безпекою".

Цю програму підготовано на основі галузевого стандарту Міністерства освіти і науки України з урахуванням вимог навчального плану для студентів спеціальності "Управління фінансово-економічною безпекою".

Вивчення навчальної дисципліни дає можливість набуття досвіду організації, планування, координації, реалізації та контролю за управлінською діяльністю у сфері фінансово-економічної безпеки фінансових і банківських установ.

Знання, отримані в процесі вивчення навчальної дисципліни, можуть бути застосовані студентами під час написання дипломної роботи.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних (семінарських). Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 1801 "Специфічні категорії"	Нормативна	Нормативна
Модулів – 2	Спеціальність 8.18010014 "Управління фінансово-економічною безпекою"	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	2-й
Загальна кількість годин – 108		1-й	3-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,9; самостійної роботи студента – 4,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	16 год	16 год
		Практичні, семінарські	
		16 год	12 год
		Самостійна робота	
		74 год	78 год
		Вид контролю	
		Диференційований залік	
2 год	2 год		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 42,1 %;

для заочної форми навчання – 35 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою засвоєння навчальної дисципліни є вивчення студентами теоретичних основ і набуття практичних навичок організації та дотримання фінансово-економічної безпеки в банках.

Завдання навчальної дисципліни:

дослідити теоретичні аспекти організації управління фінансово-економічною безпекою банківських установ;

розглянути практичні аспекти організації управління фінансово-економічною безпекою банківських установ;

вивчити методичне забезпечення оцінювання фінансово-економічної безпеки в банках;

розглянути інформаційно-аналітичне забезпечення управління фінансово-економічною безпекою в банківських установах.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є процес організації та управління фінансово-економічною безпекою фінансових і банківських установ.

Предметом вивчення є методи та інструменти ефективного управління фінансово-економічною безпекою фінансових і банківських установ.

Вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на знаннях інших фундаментальних, базових та нормативних навчальних дисциплін. Вивчення навчальної дисципліни "Організація та управління фінансово-економічною безпекою банків, фінансових та банківських установ" студентами починається після того, як розглянуто дисципліни гуманітарного циклу. Необхідною навчальною базою дисципліни є засвоєння знань з попередніх навчальних дисциплін – "Економіка підприємства", "Аналіз господарської діяльності", "Бухгалтерський облік", "Статистика", "Аудит", "Аналіз у галузях".

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

сутність фінансово-економічної безпеки банківських установ;

концепція фінансово-економічної безпеки банків і фінансових установ;

види безпеки і форми організації безпеки в фінансових установах;

система фінансово-економічної безпеки банку;

заходи банку від внутрішніх і зовнішніх загроз;

сутність недобросовісної конкуренції та промислового шпигунства, їх прояв у банках;

порядок організації охорони банків екстремальних умовах;
організація інформаційної безпеки в банках;
забезпечення фінансово-економічної безпеки банків;
інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності банківських установ;

механізм забезпечення безпеки в роботі з персоналом;
організація безпеки комп'ютерних технологій і систем у банках та фінансових установах;

вміти:

визначати політику фінансово-економічної безпеки банків та фінансових установ;

проекувати систему фінансово-економічної безпеки банківської установи;

виконувати функції відділу безпеки банків;

розробляти структуру відділу безпеки банку;

визначати перелік функцій відділу безпеки банків;

розробляти положення про забезпечення фінансово-економічної безпеки банків;

формувати механізм управління фінансово-економічною безпекою банку;

визначати та передбачати внутрішні і зовнішні загрози банківських установ;

розробляти інструкції щодо попередження шахрайства і зловживань службовим положенням;

уникати ризиків халатного відношення до виконання службових обов'язків;

здійснювати протидію шахрайству та зловживанням у банках та фінансових установах;

проекувати комплексну систему боротьби з недобросовісною конкуренцією та шпигунством;

розробляти плани боротьби з недобросовісною конкуренцією;

виявляти факти промислового шпигунства в банківських та фінансових установах;

проекувати систему охорони в банках і ломбардах;

організувати забезпечення оптимального режиму охорони в банках;

забезпечувати дотримання режиму охорони в банку;

здійснювати самоаналіз та коригування особистої діяльності економіста-аналітика як складової колективної діяльності установи;

приймати рішення за результатами інформаційного аудиту та моніторингу фінансово-економічної безпеки банківських установ;

розробляти стратегію фінансово-економічної безпеки банківської установи;

організувати роботу щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки банківської та фінансової установи;

планувати діяльність банківської установи щодо забезпечення її фінансово-економічної безпеки;

забезпечувати фінансово-економічну безпеку виконання банківських операцій та операцій з матеріальними цінностями;

передбачати виникнення конфліктів та розробляти стратегії їх уникнення.

Викладання навчальної дисципліни здійснюється послідовно від питань організації методичного та інформаційного забезпечення до практичних аспектів організації та здійснення управління фінансово-економічною безпекою банківських і фінансових установ, що дозволяє студентам оволодіти набором необхідних компетентностей.

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Організація та управління фінансово-економічною безпекою банківських установ

Тема 1. Основи безпеки банківської діяльності

Сутність безпеки банків, мета і завдання безпечного функціонування банку. Принципи безпеки. Види безпеки: кадрова, фінансово-економічна, силова, особиста, інформаційна, колективна. Форми організації безпеки банківської діяльності. Сутність та перелік сил та засобів банківської безпеки. Діяльність персоналу банку щодо виконання заходів безпеки. Її зміст та особливості організації.

Тема 2. Організація управління фінансово-економічною безпекою в банку

Місце, сутність та роль фінансово-економічної безпеки в банку. Об'єкти фінансово-економічної безпеки банки. Елементи системи фінансово-економічної безпеки банківської установи. Корпоративні ресурси, що використовуються для забезпечення фінансово-економічної безпеки банку. Структура відділу безпеки в банку. Функції відділу безпеки. Посадові інструкції та посадові обов'язки працівників відділу безпеки банку.

Тема 3. Загрози діяльності банківських установ

Поняття про загрози фінансово-економічній безпеці банку. Зовнішні та внутрішні загрози, їх характеристика та тенденції розвитку. Склад внутрішніх загроз та фактори, що обумовлюють їх виникнення. Походження зовнішніх загроз банку. Сутність та види банківського шахрайства і зловживання службовим становищем працівників банків. Спільні та відмінні риси банківського шахрайства і зловживання службовим становищем. Система та характеристика заходів банку щодо захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз. Роль персоналу в забезпеченні захисту банку від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Тема 4. Недобросовісна конкуренція і промислове шпигунство в банківських установах

Сутність та відмінності недобросовісної конкуренції та промислового шпигунства, їх прояв у банках. Характеристика можливих способів залучення до роботи працівників банку промисловими шпигунами. Інструменти ідентифікації діяльності промислових шпигунів.

Тема 5. Організація охорони та дій банківських установ в екстремальних умовах

Роль обладнання та технічної укріпленості банків у забезпеченні їх безпечного функціонування. Функції відділу охорони банку. Організація охорони установ банків. Поняття про режим охорони та засоби його дотримання. Види режимів охорони банку. Види перепусток, що використовуються в банках. Принципи, завдання режиму охорони. Дії установ банків в екстремальних умовах. Види та характеристика екстремальних подій.

Тема 6. Інформаційна безпека банківських установ

Поняття про неправомірне отримання інформації і захист від нього. Поняття витоку інформації та несанкціонованого доступу до банківської інформації. Характеристика каналів витоку інформації. Фактори, що створюють умови для витоку інформації. Правове регулювання захисту таємниць банків. Характеристика законодавчих актів. Види відповідальності за посягання на таємниці банків. Структура нормативної бази банку з інформаційної безпеки. Апаратні і програмні засоби захисту від несанкціонованого доступу і витоку інформації.

Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності банківських установ

Зміст інформаційно-аналітичної роботи в банках. Поняття про інформаційні ресурси банку. Джерела інформації для аналізу фінансово-економічної безпеки. Сутність і роль комерційної розвідки банківських установ. Функції та посадові обов'язки економіста-аналітика в банках. Сутність інформаційного аудиту та моніторингу в банках. Завдання та порядок організації моніторингу фінансово-економічної безпеки банківської установи.

Тема 8. Фінансово-економічна безпека банківських установ

Сутність та організація захисту матеріальних цінностей, обладнання та технічних засобів від протиправних посягань. Забезпечення безпеки кредитних операцій банків. Оцінювання кредитоспроможності позичальника. Ступінь ризикованості кредитних угод. Забезпечення безпеки роботи банків на фондовому ринку. Сутність безпеки проведення в банках касових операцій. Забезпечення безпеки роботи банків із пластиковими платіжними засобами. Організація безпечного проведення валютних операцій банків. Види і способи боротьби з легалізацією (відмиванням) незаконно отриманих грошей.

Тема 9. Забезпечення безпеки в роботі з персоналом банківських установ

Психологія недобросовісного працівника, клієнта, шахрая. Відмінності в поведінці недобросовісного працівника, клієнта і шахрая. Вплив трудових конфліктів на рівень кадрової безпеки підприємства. Види трудових конфліктів. Засоби попередження конфліктів. Шляхи вирішення трудових конфліктів. Стадії трудового конфлікту.

Тема 10. Безпека комп'ютерних технологій і систем у банківських установах

Елементи системи технічного захисту інформації банків. Виховна та профілактична робота з персоналом банку. Заходи профілактики порушень персоналом трудового розпорядку. Порядок забезпечення безпеки електронних платежів. Заходи забезпечення безпеки електронних платежів.

Змістовий модуль 2

Організація та управління фінансово-економічною безпекою фінансових установ

Тема 11. Фінансово-економічна безпека фінансових установ

Завдання та особливості організації роботи служби безпеки інвестиційних фондів та компаній з управління активами. Оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки інвестиційних фондів та компаній з управління активами. Особливості забезпечення безпеки діяльності ломбардів. Створення фонду гарантування інвестицій.

Тема 12. Фінансово-економічна безпека страхових організацій

Сутність та об'єкти фінансово-економічної безпеки страхових організацій. Класифікація загроз фінансово-економічній безпеці страхових організацій за джерелами, вірогідністю виникнення, походженням, характером впливу, середовищем виникнення, можливістю прогнозування і діагностики, видами страхування та розмірами збитків. Діагностика та засоби забезпечення фінансово-економічної безпеки страхових організацій. Поняття про платоспроможність страхової організації. Особливості аналізу фінансово-економічної безпеки страхових організацій. Заходи щодо оптимізації страхового портфеля.

Тема 13. Фінансово-економічна безпека кредитних спілок

Сутність фінансово-економічної безпеки кредитних спілок. Особливості організації управління фінансово-економічною безпекою кредитних спілок. Нормативи ліквідності кредитних спілок. Кредитна політика в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки кредитних спілок. Моніторинг фінансово-економічної безпеки кредитних спілок.

4. Структура навчальної дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни полягає у послідовному і ґрунтовному опрацюванні навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план даної дисципліни складається з двох змістових модулів як на денній, так і заочній формах навчання. Структура залікового кредиту дисципліни наведена в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					самостійна робота	у тому числі					самостійна робота
		лекційні	практичні	лабораторні	проведення підсумкового контролю	підготовка до занять		усього	лекційні	практичні	лабораторні	проведення підсумкового контролю	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Організація та управління фінансово-економічною безпекою банківських установ													
Тема 1. Основи безпеки банківської діяльності	6	1	1	–	–	4	6	1	1	–	–	4	
Тема 2. Організація управління фінансово-економічною безпекою в банківських установах	6	1	1	–	–	4	6	1	1	–	–	4	
Тема 3. Загрози діяльності банківських установ	6	1	1	–	–	4	6	1	1	–	–	4	
Тема 4. Недобросовісна конкуренція і промислове шпигунство в банківських установах	6	1	1	–	–	4	6	1	1	–	–	4	
Тема 5. Організація охорони та дій банківських установ в екстремальних умовах	6	1	1	–	–	4	6	1	1	–	–	4	
Тема 6. Інформаційна безпека банківських установ	6	1	1	–	–	4	6	1	1	–	–	4	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності банківських установ	6	1	1	–	–	4	6	1	1			4
Тема 8. Фінансово-економічна безпека банківських установ	6	1	1	–	–	4	6	1	1	–	–	4
Тема 9. Забезпечення безпеки в роботі з персоналом банківських установ	6	1	1	–	–	4	6	1	1	–	–	4
Тема 10. Безпека комп'ютерних технологій і систем у банківських установах	6	1	1	–	–	4	6	1	1	–	–	4
Разом за змістовим модулем 1	60	10	10	–	–	40	60	10	10	–	–	40
Змістовий модуль 2. Організація та управління фінансово-економічною безпекою фінансових установ												
Тема 11. Фінансово-економічна безпека фінансових установ	16	2	2	–	–	12	16	2	1	–	–	13
Тема 12. Фінансово-економічна безпека страхових організацій	16	2	2	–	–	12	15,5	2	0,5	–	–	13
Тема 13. Фінансово-економічна безпека кредитних спілок	14	2	2	–	–	10	14,5	2	0,5	–	–	12
Разом за змістовим модулем 2	46	6	6	–	–	34	46	6	2	–	–	38
ПМК	2			–	2		2			–	2	–
Усього годин за навчальною дисципліною	108	16	16		2	74	108	16	12	–	2	78

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі

семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Таблиця 5.1

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Організація та управління фінансово-економічною безпекою банківських установ			
Тема 1. Основи безпеки банківської діяльності	Семінарське заняття 1 1. Етимологія поняття "фінансово-економічна безпека банку". 2. Сутність та види економічної безпеки банків. 3. Організація управління фінансово-економічною безпекою діяльності комерційного банку. 4. Безпеки діяльності комерційних банків як складова безпеки функціонування банківської системи країни. 5. Роль і місце безпеки банківської діяльності у забезпеченні фінансової безпеки держави. 6. Ефективність безпеки банківської діяльності і шляхи досягнення її високого рівня. 7. Діяльність персоналу банку щодо посилення безпеки. 8. Характеристика засобів безпеки	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [10 – 17; 23; 25]
Тема 3. Загрози діяльності банківських установ	Семінарське заняття 2 1. Види внутрішніх загроз у банківських установах. 2. Характеристика зовнішніх загроз банків. 3. Сутність, спільні та відмінні риси банківського шахрайства та зловживання службовим становищем працівників банків. 4. Характеристика заходів банку щодо захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз	1	Основна: [3; 4]. Додаткова: [5 – 9; 12 – 16]
Тема 5. Організація охорони та дій банківських установ в екстремальних умовах	Семінарське заняття 3 1. Найбільш поширені проблеми захисту таємниць комерційних банків в Україні. 2. Профілактика та попередження розголошення таємниць банку. 3. Законодавче забезпечення захисту банківської та комерційної таємниці й конфіденційної інформації. 4. Види відповідальності за посягання на інформацію банку. 5. Організація захисту комерційних таємниць банків. 6. Критерії визнання інформації комерційною таємницею. 7. Профілактика та попередження розголошення комерційних таємниць банків	1	Основна: [3; 4]. Додаткова: [8; 11; 14 – 16; 24]

1	2	3	4
Тема 6. Інформаційна безпека банківських установ	Семінарське заняття 4 1. Види неправомірного отримання інформації і захист від нього. 2. Законодавче регулювання захисту таємниць банків. 3. Відповідальність за посягання на таємниці банків. 4. Нормативна та інформаційна база банку щодо управління інформаційною безпекою. 5. Поняття про інформаційний моніторинг у банківській установі	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [13; 16; 19; 21]
Тема 10. Безпека комп'ютерних технологій і систем у банківських установах	Семінарське заняття 5 1. Структура системи технічного захисту інформації банків. 2. Механізм забезпечення безпеки електронних платежів. 3. Організація безпеки комп'ютерних технологій	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [7; 11; 13; 21 – 23]
Змістовий модуль 2. Організація та управління фінансово-економічною безпекою фінансових установ			
Тема 11. Фінансово-економічна безпека фінансових установ	Семінарське заняття 6 1. Структура та функції відділу безпеки інвестиційних фондів. 2. Структура та функції відділу безпеки компаній з управління активами. 3. Система показників оцінки фінансово-економічної безпеки фінансових установ. 4. Організація безпеки ломбардів	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [11; 15; 22 – 26]
Тема 12. Фінансово-економічна безпека страхових організацій	Семінарське заняття 7 1. Об'єкти та види фінансово-економічної безпеки страхових організацій. 2. Внутрішні і зовнішні загрози фінансово-економічній безпеці страхових організацій. 3. Показники оцінювання фінансово-економічної безпеки страхових організацій. 4. Методика оцінювання платоспроможності страхових організацій	2	Основна: [1; 3; 4]. Додаткова: [11; 23 – 26]
Тема 13. Фінансово-економічна безпека кредитних спілок	Семінарське заняття 8 1. Функції відділу безпеки кредитної спілки. 2. Сутність кредитної політики кредитної спілки. 3. Структура системи моніторингу фінансово-економічної безпеки кредитної спілки. 4. Методики оцінювання фінансового стану кредитної спілки	2	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [15; 22 – 24]
Усього		11	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Тематика практичних завдань наведена в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Організація та управління фінансово-економічною безпекою банківських установ	<p>Практичне заняття 1</p> <p>Завдання 1. Прийняття рішення про надання кредиту.</p> <p>Завдання 2. Формування організаційної структури відділу фінансово-економічної безпеки банку.</p> <p>Завдання 3. Ситуаційні вправи, що характеризують дотримання фінансово-економічної безпеки начальниками відділів банківської установи</p>	1	Основна: [1]. Додаткова: [6; 7; 9; 10; 14 – 16]
	<p>Практичне заняття 2</p> <p>Завдання 1. Модель поведінки працівників служби фінансово-економічної безпеки в умовах недобросовісної конкуренції.</p> <p>Завдання 2. Моделювання поведінки персоналу в умовах промислового шпигунства.</p> <p>Завдання 3. Розробка програми протидії недобросовісній конкуренції та промислового шпигунству</p>	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [9 – 11; 15; 16; 21; 22]
	<p>Практичне заняття 3</p> <p>Завдання 1. Складання програми інформаційно-аналітичної роботи в банках.</p> <p>Завдання 2. Розробка програми внутрішнього інформаційного аудиту в банках.</p> <p>Завдання 3. Складання та опрацювання тесту внутрішнього інформаційного аудиту банку</p>	1	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [14; 17; 19; 25]
	<p>Практичне заняття 4</p> <p>Завдання 1. Оцінювання кредитоспроможності позичальника.</p> <p>Рольова гра "Робота кредитного комітету"</p>	1	Основна: [3; 4] Додаткова: [6; 7; 9; 10; 16; 21 – 24]

1	2	3	4
	Практичне заняття 5 Ділова гра "Вирішення конфліктних ситуацій в системі фінансово-економічної безпеки банківських установ". Завдання 1. Ситуаційні вправи з вивчення психології недобросовісного працівника, клієнта та шахрая	1	Основна: [3; 4]. Додаткова: [5; 9; 10; 13 – 16; 21]
	Усього	5	

6.1. Приклади типових практичних завдань

Завдання 1 (стереотипне). За результатами проведення фінансового моніторингу операцій клієнтів банком встановлено, що юридичною особою було здійснено переказ страхового платежу в сумі близько 2 000 000 грн на рахунок страхової компанії іншій банківській установі. Протягом тижня страховою компанією на рахунки пана та пані Іванових переказано кошти загальною сумою 700 000 грн із призначенням платежу "страхова винагорода за укладені агентські угоди". Того ж дня за рахунок цих коштів Петровим погашено заборгованість в іншому банку. Які дії персоналу? Якому виду моніторингу підлягають ці операції.

Завдання 2 (діагностичне). Визначити та проаналізувати динаміку показників погашення кредитів. Зробити висновки про їх вплив на фінансово-економічну безпеку банку. Вихідні дані наведені в табл. 6.2.

Таблиця 6.2

Вихідні дані для аналізу погашення кредитів, тис. грн

Показники	Минулий рік	Звітний рік
Сума кредитного портфеля	1 200,0	1 500,5
Позики із простроченою сплатою відсотків і основного боргу	100,1	120,5
Збитки за позиками, отримані за період	50,2	30,9
Середній залишок позикової заборгованості за кредитами	987,1	1 130,5
Сума виданих кредитів за період	212,9	370,0
Сума погашених кредитів за період	345,6	564,9

Завдання 3 (евристичне). Розробити універсальну програму протидії недобросовісній конкуренції та промисловому шпигунству для обласного відділення крупного банку, що здійснює операції як з фізичними, так і юридичними особами. Програму скласти за формою

табл. 6.2. Програма має бути розроблена на квартал. У програмі вказують заходи щодо посилення інформаційної, кадрової та фінансово-економічної безпеки.

Таблиця 6.2

**Програми протидії недобросовісній конкуренції
та промислового шпигунству в банку**

Заходи протидії	Зміст заходів	Термін виконання	Відповідальні особи	Примітки
1	2	3	4	5

7. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача. Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Самостійна робота студента над засвоєнням даної навчальної дисципліни включає вивчення і конспектування питань, що винесені на самостійне опрацювання, підготовка до виконання індивідуального завдання, рефератів, виступів на семінарських заняттях, написання наукових статей. За кожною з тем навчальної дисципліни передбачено вивчення теоретичних питань, що вимагає від студентів роботи не з навчально-методичною літературою, а й над матеріалами періодичних видань та законодавчими і нормативними актами.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Організація та управління фінансово-економічною безпекою банківських установ				
Тема 1. Основи безпеки банківської діяльності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 1.1. Етимологія слова "безпека". 1.2. Переваги і недоліки форм безпеки банківської діяльності. 1.3. Відмінність між поняттями сили та безпеки банків. 1.4. Поняття про заходи безпеки	4	Оцінювання виконання домашніх завдань	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [10 – 17; 23; 25]
Тема 2. Організація управління фінансово-економічною безпекою в банківських установах	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 2.1. Етимологія поняття "фінансово-економічна безпека". 2.2. Суб'єкти фінансово-економічної безпеки. 2.3. Положення про відділ безпеки банку	4	Оцінювання виконання домашніх завдань. Перевірка доповідей	Основна: [3]. Додаткова: [6; 7; 9; 10; 14 – 16]
Тема 3. Загрози діяльності банківських установ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 3.1. Найбільш поширені зовнішні та внутрішні загрози на ринку банківських послуг в Україні. 3.2. Відмінності між поняттями банківського шахрайства і зловживання службовим становищем. 3.3. Види банківських ризиків	4	Оцінювання виконання домашніх завдань. Опитування	Основна: [3; 4]. Додаткова: [5 – 9; 12 – 16]
Тема 4. Недобросовісна конкуренція і промислове шпигунство в банківських установах	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 4.1. Ознаки недобросовісної конкуренції в банківській діяльності. 4.2. Ознаки промислового шпигунства, його наслідки для банків	4	Оцінювання виконання домашніх завдань	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [13; 16; 19; 21]

Продовження табл. 7.1

1	2	3	4	5
Тема 5. Організація охорони та дій банківських установ в екстремальних умовах	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 5.1. Технічні аспекти забезпечення належного режиму охорони банківських установ. 5.2. Положення про відділ охорони в банківських установах. 5.3. Види екстремальних умов роботи в банківських установах. 5.4. Ознаки настання екстремальних умов	4	Оцінювання виконання домашніх завдань. Поточна контрольна робота	Основна: [3; 4]. Додаткова: [8; 11; 14 – 16; 24]
Тема 6. Інформаційна безпека банківських установ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 6.1. Сутність поняття "комерційна таємниця". 6.2. Види відповідальності за порушення банківської таємниці. 6.3. Сутність поняття "інформаційна безпека"	4	Оцінювання виконання домашніх завдань	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [13; 16; 19; 21]
Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності банківських установ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 7.1. Організація аналітичної роботи в банках. 7.2. Відмінності між інформаційним аудитом та моніторингом у банках. 7.3. Посадова інструкція економіста-аналітика банківської установи	4	Оцінювання виконання домашніх завдань	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [14; 17; 19; 25]
Тема 8. Фінансово-економічна безпека банківських установ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 8.1. Види матеріальних цінностей банківських установ. 8.2. Види банківських операцій. 8.3. Поняття про легалізацію незаконно отриманих грошей. 8.4. Види кредитних операцій	4	Оцінювання виконання домашніх завдань. Колоквіум	Основна: [3; 4]. Додаткова: [6; 7; 9; 10; 16; 21 – 24]
Тема 9. Забезпечення безпеки в роботі з персоналом банківських установ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 9.1. Поняття "недобросовісний працівник" та "шахрай. Спільні і відмінні риси. 9.2. Види конфліктів. 9.3. Наслідки конфліктів у трудовому колективі банку	4	Оцінювання виконання домашніх завдань	Основна: [3; 4]. Додаткова: [9; 10; 13 – 16; 21]

Закінчення табл. 7.1

1	2	3	4	5
Тема 10. Безпека комп'ютерних технологій і систем у банківських установах	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 10.1. Програмне забезпечення, що використовується банківськими установами. 10.2. Поняття "безпека електронних платежів"	4	Оцінювання виконання домашніх завдань. Опитування	Основна: [3; 4]. Додаткова: [5; 9; 10; 13 – 16; 21]
Змістовий модуль 2. Організація та управління фінансово-економічною безпекою фінансових установ				
Тема 11. Фінансово-економічна безпека фінансових установ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 11.1. Економіко-математичні методи в оцінці фінансово-економічної безпеки фінансових установ. 11.2. Моніторинг фінансово-економічної безпеки ломбардів. 11.3. Моніторинг фінансово-економічної безпеки інвестиційних фондів	12	Оцінювання виконання домашніх завдань. Поточна контрольна робота	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [11; 15; 22 – 26]
Тема 12. Фінансово-економічна безпека страхових організацій	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 12.1. Джерела виникнення загроз фінансово-економічній безпеці. 12.2. Експрес-моніторинг фінансово-економічної безпеки страхових організацій. 12.3. Забезпечення безпеки управління страховим портфелем	12	Оцінювання виконання домашніх завдань. Перевірка доповідей	Основна: [1; 3; 4]. Додаткова: [11; 23 – 26]
Тема 13. Фінансово-економічна безпека кредитних спілок	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 13.1. Відмінності в функціонуванні кредитних спілок та банківських установ. 13.2. Нормативно-правова база діяльності кредитних спілок. 13.3. Експрес-моніторинг фінансово-економічної безпеки кредитних спілок. 13.4. Використання економіко-математичних методів в оцінці фінансово-економічної безпеки кредитних спілок	10	Оцінювання виконання домашніх завдань. Колоквіум	Основна: [1 – 4]. Додаткова: [5; 15; 22 – 24]
Усього		74		

7.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Основи безпеки банківської діяльності

1. Розкрити сутність безпеки банків, мету і завдання.
2. Охарактеризувати принципи безпеки банків.
3. Розкрити сутність різних видів безпеки банківських установ.
4. Охарактеризувати форми організації банківської безпеки.
5. Дати порівняльну характеристику засобів безпеки банківських установ.
6. У чому полягає діяльність персоналу банку щодо виконання заходів безпеки?
7. Що є особистою та колективною безпекою банківських установ?
8. Розкрити сутність поняття "економічна безпека банку".
9. З якими видами банківської безпеки пов'язана інформаційна безпека?

Тема 2. Організація управління фінансово-економічною безпекою в банківських установах

1. Навести приклад узагальненої структури відділу безпеки банку.
2. Які функції має виконувати відділ безпеки банку?
3. Назвати об'єкти фінансово-економічної безпеки банківської установи.
4. Описати структуру системи фінансово-економічної безпеки банківської установи.
5. Дати визначення та розкрити сутність фінансово-економічної безпеки банківської установи.
6. Проаналізувати зарубіжний досвід формування структури відділу безпеки банку.
7. Охарактеризувати внутрішньополітичні, економічні та правові умови організації безпеки банків.
8. У чому полягає сутність адміністративно-розпорядницької функції відділу безпеки банківських установ?
9. Розкрити сутність соціально-кадрової та методичної функцій відділу безпеки банку.
10. Назвати обов'язки керівника підрозділу безпеки банківської установи.

Тема 3. Загрози діяльності банківських установ

1. Назвати та охарактеризувати зовнішні загрози банків.
2. Які внутрішні загрози можуть виникати в діяльності банківських установ?
3. Розкрити сутність банківського шахрайства.
4. Що є зловживанням службовим становищем?
5. Назвати та охарактеризувати можливі заходи банку щодо захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз.
6. Розкрити сутність поняття "загроза".
7. Назвати чинники, що утворюють внутрішні і зовнішні загрози банківській діяльності.
8. Дати правове оцінювання банківського шахрайства.
9. Назвати особливості шахрайства.
10. Назвати приклади банківського шахрайства.
11. Перелічити ознаки зловживання службовим становищем у банку.
12. Розкрити сутність організаційно-технічних заходів захисту від зловживань службовим становищем у банку.
13. Що є заходами захисту від зловживань кадрового характеру?

Тема 4. Недобросовісна конкуренція і промислове шпигунство в банківських установах

1. Розкрити сутність недобросовісної конкуренції в банківській сфері.
2. Охарактеризувати прояви промислового шпигунства в банківській сфері.
3. Назвати можливі способи залучення до роботи працівників банку промисловими шпигунами.
4. Розкрити сутність таких видів взаємовідносин, як співпраця, конкуренція, суперництво, протиборство.
5. Назвати перелік дій, які визнаються як недобросовісна конкуренція.
6. Охарактеризувати особливості недобросовісної конкуренції з боку клієнтів та керівництва банків.
7. Назвати історичні приклади промислового шпигунства.
8. Охарактеризувати сучасні форми нелегального збору інформації.
9. Назвати ознаки спроб втягнути персонал банку в промислове шпигунство.

Тема 5. Організація охорони та дій банківських установ в екстремальних умовах

1. Назвати необхідне обладнання для забезпечення безпеки банківської установи.
2. Визначити поняття технічної укріпленості банків.
3. Розкрити порядок організації охорони в установах банків.
4. Що є режимом охорони в банках?
5. Охарактеризувати дії установ банків в екстремальних умовах.
6. Назвати основні вимоги до обладнання входу банку.
7. Розкрити порядок обладнання каси в банку.
8. Охарактеризувати фактори, що впливають на вибір форм і методів охорони.
9. Назвати види охорони.
10. Що таке пропускний режим?
11. Які види перепусток можуть застосовуватися?

Тема 6. Інформаційна безпека банківських установ

1. Назвати види неправомірного отримання інформації.
2. Охарактеризувати сутність несанкціонованого доступу до інформації.
3. Назвати способи захисту від неправомірного отримання інформації.
4. Охарактеризувати правове регулювання захисту таємниць банків.
5. Назвати види відповідальності за порушення комерційної таємниці.
6. Охарактеризувати нормативну базу банківських установ з інформаційної безпеки.
7. Назвати фактори, що створюють умови для витоку інформації.
8. Назвати завдання захисту від несанкціонованого доступу до інформації.
9. Охарактеризувати організаційні, організаційно-технічні та технічні заходи захисту інформації.
10. Розкрити сутність структури банківської інформації.
11. Охарактеризувати види інформації, документації, що не може бути комерційною таємницею.
12. Визначити поняття цивільної відповідальності за розголошення комерційної таємниці.
13. Дати перелік нормативних актів українських банків щодо захисту їх інформації з обмеженим доступом.

Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності банківських установ

1. Охарактеризувати зміст інформаційно-аналітичної роботи в банках.
2. Які функції повинен виконувати економіст-аналітик у банках?
3. Розкрити сутність інформаційного аудиту та моніторингу в банках.
4. Порівняти поняття інформаційного аудиту та моніторингу в банках.
5. Дати визначення поняття "комерційна розвідка".
6. Розкрити сутність поняття "інформаційний ресурс".
7. Охарактеризувати сутність інформаційно-аналітичної роботи.
8. Які існують канали отримання інформації?
9. Назвати завдання інформаційно-аналітичного підрозділу.
10. Перелічити інформаційно-аналітичні документи банківських установ.

Тема 8. Фінансово-економічна безпека банківських установ

1. Описати порядок захисту матеріальних цінностей, обладнання та технічних засобів від протиправних посягань.
2. Яким чином повинна забезпечуватися безпека банківських операцій?
3. Які існують види банківських операцій?
4. Описати механізм забезпечення безпеки кредитних операцій банків.
5. Як забезпечується безпека роботи банків на фондовому ринку?
6. Охарактеризувати процес забезпечення безпеки проведення в банках касових операцій.
7. Яким чином забезпечується безпека роботи банків із пластиковими платіжними засобами?
8. Назвати особливості забезпечення безпеки валютних операцій банківських установ.
9. Описати порядок здійснення боротьби з легалізацією (відмиванням) незаконно отриманих грошей.
10. Що таке фінансово-економічна безпека банківських установ?
11. Розкрити поняття про повну та обмежену матеріальну відповідальність.
12. Назвати ризики неправильного вибору позичальника.
13. Розкрити сутність кредитного моніторингу.
14. Назвати ознаки виникнення проблем із поверненням кредиту.
15. Охарактеризувати роботу банку з простроченими кредитами.
16. Назвати існуючі види цінних паперів.

17. Описати порядок визнання грошей зношеними та значно зношеними.
18. Охарактеризувати порядок прийняття банком грошей від інкасаторів.
19. Розкрити сутність сумнівних фінансових операцій.

Тема 9. Забезпечення безпеки в роботі з персоналом банківських установ

1. Яким чином здійснюється підбір персоналу на вакантні посади в банках?
2. Що є психологією недобросовісного працівника, клієнта, шахрая?
3. Які існують види конфліктів?
4. Назвати способи попередження конфліктів у банківських установах.
5. Охарактеризувати можливі шляхи вирішення конфліктів у банках.
6. Назвати етапи додаткової підготовки прийнятих на роботу нових працівників банку.
7. Перелічити правила роботи з банківським персоналом.
8. Що таке обґрунтування злочину?
9. Пояснити сутність обґрунтування наслідків злочину.
10. Назвати та охарактеризувати типи шахраїв.

Тема 10. Безпека комп'ютерних технологій і систем у банківських установах

1. Охарактеризувати комплекс заходів щодо забезпечення безпеки електронних платежів.
2. Що таке система технічного захисту інформації банків?
3. Описати структуру системи технічного захисту інформації банків.
4. Що таке підсистема захисту від несанкціонованого доступу до інформації?
5. Дати визначення поняття "система забезпечення безпеки даних".

Тема 11. Фінансово-економічна безпека фінансових установ

1. Назвати особливості організації роботи служби безпеки інвестиційних фондів.
2. Перелічити й охарактеризувати функції служби безпеки компанії з управління активами.
3. Дати характеристику показників оцінки рівня фінансово-економічної безпеки інвестиційних фондів.

4. Охарактеризувати методичне забезпечення оцінки рівня фінансово-економічної безпеки компаній з управління активами.
5. Назвати завдання безпеки діяльності ломбардів.
6. Охарактеризувати призначення фонду гарантування.
7. Розкрити сутність та призначення експрес-моніторингу фінансово-економічної безпеки фінансових установ.

Тема 12. Фінансово-економічна безпека страхових організацій

1. Проаналізувати визначення поняття "фінансово-економічна безпека страхових організацій".
2. Назвати об'єкти фінансово-економічної безпеки страхових організацій.
3. Навести приклади різних видів загроз фінансово-економічній безпеці страхових організацій.
4. Охарактеризувати види діагностики фінансово-економічної безпеки страхових організацій.
5. Дати визначення платоспроможності страхової організації.
6. Назвати особливості аналізу фінансово-економічної безпеки страхових організацій.
7. Проаналізувати переваги і недоліки заходів щодо оптимізації страхового портфеля.

Тема 13. Фінансово-економічна безпека кредитних спілок

1. Охарактеризувати особливості забезпечення фінансово-економічної безпеки кредитних спілок.
2. Перелічити особливості організації управління фінансово-економічною безпекою кредитних спілок.
3. Назвати нормативи ліквідності кредитних спілок.
4. Розкрити сутність кредитної політики в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки кредитних спілок.
5. Охарактеризувати структуру системи моніторингу фінансово-економічної безпеки кредитних спілок.

7.2. Індивідуальне завдання

Студенти денної форми навчання виконують індивідуальне завдання, а заочної форми, якщо це передбачено навчальним планом, виконують дане завдання в якості контрольного.

Вимоги до оформлення

Обсяг індивідуальної роботи повинен складати 10 – 12 сторінок машинописного (14 розмір шрифту, полуторний інтервал, шрифт Times New Roman). Поля для машинописного і рукописного тексту: верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм, ліве – 25 мм, праве – 30 мм. Для зауважень рецензента індивідуальної роботи необхідно з правої сторони сторінки обов'язково залишати поле (розміром 30 мм).

У тексті там, де це потрібно, обов'язковий ілюстраційний матеріал: рисунки, схеми, таблиці, графіки й ін. Ілюстраційний матеріал повинен бути пронумерований: "рис. 1.", "табл. 1." та ін.

На початку роботи розміщується титульний лист (перша сторінка), на якому вказується навчальний заклад (найменування), найменування навчальної дисципліни, за яким виконується робота, назва кафедри, № і тема контрольної роботи, прізвище студента – виконавця роботи, прізвище і посада викладача, що перевіряє контрольну роботу.

Після титульного листа міститься зміст індивідуальної роботи з ука-зівкою сторінок тексту. Далі – текст роботи. Після тексту міститься список використаної літератури з розміщенням прізвищ авторів за абеткою.

Сторінки індивідуальної роботи нумеруються, номер сторінки ставиться в правій верхній частині сторінки.

Крупноформатні ілюстраційні матеріали, рисунки, схеми, таблиці й інше повинні наводитись наприкінці роботи і бути оформлені як додатки з нумерацією літерами А, Б, В ... і т. д.

У тексті роботи повинні бути посилання на наведені ілюстровані матеріали і літературні джерела.

Рекомендується використовувати, окрім зазначених, як основні лі-тературні джерела, так і інші матеріали, зібрані за місцем практики або роботи (для студентів, які заочно навчаються).

Перш ніж приступити до написання тексту, необхідно досить глибоко вдуматися в суть питань, що пропонуються в індивідуальній роботі, попередньо продумавши і склавши план викладення матеріалу.

Структура індивідуальної роботи та вибір варіанта

Варіант обирається за останньою цифрою номера залікової книжки студента. Індивідуальна робота наведена в 10 варіантах. Вона складається з двох частин: теоретичної (2 питання) та практичної (3 ситуаційних завдання).

Варіанти індивідуальної роботи

Теоретична частина

Варіант 1

1. Види та характеристика загроз банку.
2. Дії банківських установ в екстремальних умовах.

Варіант 2

1. Організація інформаційної безпеки в банку.
2. Організація безпеки в роботі з персоналом.

Варіант 3

1. Сутність поняття "фінансово-економічна безпека банківської установи".
2. Структура та функції служби економічної безпеки банку.

Варіант 4

1. Організація інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності банку.
2. Поняття про безпеку особистості.

Варіант 5

1. Організація охорони та режиму в банківській установі.
2. Характеристика видів промислового шпигунства.

Варіант 6

1. Боротьба з недобросовісною конкуренцією на ринку банківських послуг.
2. Способи та форми організації безпеки банківської діяльності.

Варіант 7

1. Ефективність безпеки банківської діяльності і шляхи досягнення її високого рівня.
2. Комп'ютерні мережі банку, їх побудова та основи захисту.

Варіант 8

1. Забезпечення захисту платіжної та інформаційної систем банку.
2. Сутність та види банківських таємниць.

Варіант 9

1. Захист інформації в автоматизованому робочому місці працівника банку.
2. Організація безпеки кредитних операцій банку.

Варіант 10

1. Забезпечення безпеки банківських операцій.
2. Функції начальника відділу фінансово-економічної безпеки банку.

Практична частина

Слід описати дії у процесі вирішення проблемної ситуації. Виклад матеріалу має бути чітким, логічним та послідовним.

Вправи [3]

1. Під час прийому на роботу в банк із вами провів інструктаж працівник підрозділу безпеки. На інструктажі було акцентовано увагу на тому, що одним із завдань безпеки банківської діяльності є своєчасне виявлення реальних і потенційних загроз банку і що це завдання виконується всіма працівниками банку. Як ви будуватимете свою роботу, щоб виконати це завдання на своєму робочому місці?

2. До банку звернулася відома фірма з проханням надати їй кредит. Під час її перевірки банку стало відомо, що, будучи досить активною і маючи непоганий фінансовий стан, фірма неодноразово на своїй продукції використовувала чужий товарний знак, хоч і жодного разу не була викрита. Якість товару фірми відповідає встановленим вимогам і він користується попитом. Який висновок ви зробите щодо можливості надання кредиту даній фірмі, якщо за вами останнє слово, а всі інші характеристики позичальника позитивні?

3. Ви – працівник відділу готівково-грошового обігу, тимчасово виконуєте обов'язки начальника відділу. На штатній посаді працюєте понад 15 років. Перспектив щодо підвищення у посаді немає. Одного разу до вас звернулася ваша колега з повідомленням про нестачу у касі на суму 5 грн. Під час цього вона зазначила, що причиною нестачі стали помилки в оформленні документів місячної давності. З метою ліквідації нестачі колега пропонує переробити документи, звертаючи вашу увагу на те, що дозвіл на такі дії неодноразово надавався попереднім керівником відділу. Як ви будете діяти в такій ситуації?

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота з теоретичної частини навчальної дисципліни проводиться у вигляді:

1) індивідуальних консультацій (запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу навчальної дисципліни);

2) групових консультацій (розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів та методик у аналітичну практику);

Індивідуально-консультативна робота з практичної частини:

1) індивідуальних консультацій (розгляд практичних завдань стосовно яких виникли запитання, проблемних питань, що постали в ході виконання індивідуальних завдань, написання статей);

2) групових консультацій (розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення).

Індивідуально-консультативна робота для комплексного оцінювання засвоєння програмного матеріалу проводиться у вигляді:

1) індивідуального захисту самостійних та індивідуальних завдань;

2) підготовки рефератів для виступу на науковому семінарі;

3) підготовки рефератів для виступу на науковій конференції.

9. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних освітніх технологій (активних і інтерактивних форм навчання): проблемних лекцій, семінарів-дискусій, міні-лекцій, кейсів, ділових ігор.

Розподіл активних та інтерактивних форм навчання за темами навчальної дисципліни наведено в табл. 9.1.

Таблиця 9.1

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Назва теми	Освітні технології (активні та інтерактивні форми проведення занять)
1	2
Змістовий модуль 1. Організація та управління фінансово-економічною безпекою банківських установ	
Тема 1. Основи безпеки банківської діяльності	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Проблеми та перспективи розвитку фінансово-економічної безпеки вітчизняних банківських установ"; <i>семінар-дискусія</i> : "Переваги і недоліки різних форм фінансово-економічної безпеки банківських установ"; <i>презентація</i> результатів роботи в малих групах

1	2
Тема 2. Організація управління фінансово-економічною безпекою в банківських установах	<i>Міні-лекція:</i> "Функції відділу безпеки банківської установи"; <i>презентація</i> результатів роботи в малих групах
Тема 3. Загрози діяльності банківських установ	<i>Семинар-дискусія</i> з питання "Порівняльна характеристика внутрішніх і зовнішніх загроз безпеці банківських установ"; <i>презентація</i> результатів роботи в малих групах
Тема 4. Недобросовісна конкуренція і промислове шпигунство в банківських установах	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Можливі способи залучення до роботи працівників банку промисловими шпигунами"; <i>міні-лекція</i> "Недобросовісна конкуренція на вітчизняному ринку банківських послуг"
Тема 5. Організація охорони та дій банківських установ в екстремальних умовах	<i>Кейс</i> "Робота банківської установи в екстремальних умовах"; <i>презентація</i> результатів роботи в малих групах
Тема 6. Інформаційна безпека банківських установ	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Недоліки чинного законодавства в сфері інформаційної безпеки банківських установ"
Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності банківських установ	<i>Міні-лекція</i> з питання "Критична оцінка розвитку інформаційного аудиту банківських установ в Україні"; <i>презентація</i> результатів роботи в малих групах
Тема 8. Фінансово-економічна безпека банківських установ	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Оптимізація переліку процедур щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки банківських операцій". Рольова гра "Робота кредитного комітету"
Тема 9. Забезпечення безпеки в роботі з персоналом банківських установ	<i>Ділова гра</i> "Вирішення конфліктних ситуації в системі фінансово-економічної безпеки банківських установ"; <i>проблемна лекція</i> з питання "Вибір способів розв'язання конфліктів"; <i>презентація</i> результатів роботи в малих групах
Тема 10. Безпека комп'ютерних технологій і систем у банківських установах	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія:</i> "Проблема вибору комп'ютерних технологій і систем для забезпечення фінансово-економічної безпеки банківських установ"; <i>презентація</i> результатів роботи в малих групах
Змістовий модуль 2. Організація та управління фінансово-економічною безпекою фінансових установ	
Тема 11. Фінансово-економічна безпека фінансових установ	<i>Міні-лекція</i> "Відмінності в організації управління фінансово-економічною безпекою банківських і фінансових установ"

1	2
Тема 12. Фінансово-економічна безпека страхових організацій	<i>Семінар-дискусія:</i> "Найбільш суттєві загрози фінансово-економічній безпеці страхових організацій"; <i>презентація</i> результатів роботи в малих групах
Тема 13. Фінансово-економічна безпека кредитних спілок	<i>Проблемна лекція</i> "Найбільш суттєві зовнішні загрози фінансово-економічній безпеці кредитних спілок"

10. Методи контролю

Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Система контролю результатів успішності засвоєння знань, вмінь, комунікацій, автономності та відповідальності студентів, що відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій України з навчальної дисципліни включає:

- поточний;
- модульний (відповідно до визначеного змістовного модуля);
- підсумковий/семестровий контроль результатів навчання.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту отримати залік – 60 балів). Поточний контроль проводиться у вигляді усних опитувань, письмових контрольних робіт, доповідей, підготовки есе та наукових статей.

Усні опитування та письмові контрольні роботи проводяться на основі контрольних запитань, що подані за темами навчальної дисципліни.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять проводиться за такими критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання

індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання поза-аудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є: здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Письмова контрольна робота проводиться 2 рази за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності за темами змістового модуля.

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу зі змістового модуля. Модульний контроль проводиться у формі колоквіуму. *Колоквіум* – це форма перевірки і оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Він є проміжним міні-екзаменом, що проводиться з ініціативи викладача з метою оцінки поточного рівня знань студентів та вміння їх застосовувати у практичній діяльності. Саме тому структура завдання для колоквіуму містить, як і екзаменаційний білет, стереотипні, діагностичні і евристичні завдання.

Колоквіум складається з двох складових: лекційної (теоретичної) та практичної. Він проводиться у письмовій формі після того, як розглянуто увесь теоретичний матеріал та виконані практичні (семінарські) завдання в межах кожного зі змістовних модулів.

Завдання до колоквиуму містить 2 завдання з лекційного модуля та 3 завдання з практичного модуля.

Зразок завдання до колоквиуму за модулем 1

Теоретична частина

1. Порівняльна характеристика програмних і апаратних засобів захисту інформації.
2. Характеристика промислового шпигунства та форм його прояву в банківських установах.

Практична частина

Завдання 1 (стереотипне). Назвіть ознаки настання екстремальної ситуації в банківській установі. Вкажіть вид екстремальної ситуації.

Завдання 2 (діагностичне). Здійснити аналіз структури кредитного портфеля банку на основі даних, наведених в табл. 10.1. За результатами аналізу зробити висновки.

Таблиця 10.1

Аналіз структури кредитного портфеля банку

Види кредитів банку	Сума, тис. грн	Структура, %	Коефіцієнт ризиків, %	Сума резерву, тис. грн
Стандартні	15 169,5	?	?	?
Під контролем	19 100,0	?	?	?
Субстандартні	27 458,3	?	?	?
Сумнівні	6 406,03	?	?	?
Безнадійні	5 094,2	?	?	?
Усього	?	100	-	?

Завдання 3 (евристичне). Ви – начальник відділу цінних паперів банку. Ви отримали інформацію про те, що ваші підлеглі підмінюють свої цінні папери, що втратили високу ліквідність на цінні папери банківської установи. Як ви перевірите інформацію? Які ваші дії у випадку доведення достовірності інформації?

Кожне завдання модульного контролю оцінюється окремо. Загальна оцінка розраховується як сума оцінок за теоретичну і практичну складові.

Теоретична складова оцінюється в 4 бали:

перше питання – 2 бали;

друге питання – 2 бали.

Практична складова оцінюється в 8 балів:

стереотипне завдання – 2 бали;

діагностичне завдання – 2 бали;

евристичне завдання – 4 бали.

Загальна кількість балів за колоквіум складає 12.

Теоретичні питання оцінюються: в 2 бали при повному висвітленні з дотриманням логічної послідовності; в 1 бал – у випадку часткового розкриття; в 0,5 бали – при наявності грубих помилок і неточностей. Щодо стереотипного і діагностичного завдань розподіл балів має вигляд: 1,0 – повнота викладення матеріалу; 0,5 – логіка викладення відповідей; 0,5 – аргументованість відповідей. У ході оцінювання виконання евристичного завдання бали розподіляються: 1,0 – повнота викладення матеріалу; 1,0 – логіка викладення відповідей; 1,0 – аргументованість відповідей; 1,0 – творчий підхід до виконання завдання.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Систему оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведено в табл. 11.1.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі заліку. Залік виставляється за сумою балів набраних за результатами поточного контролю. Розподіл балів за тижнями наведено у табл. 11.2.

Загальна за результатами всіх видів контролю максимальна кількість балів за навчальну дисципліну – 100, мінімальна – 60.

За результатами успішності студентів вивчення навчальної дисципліни може бути зараховано, не зараховано з можливістю повторного складання або не зараховано з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності		Навчальний тиждень		Год	Форми навчання		Оцінювання рівня сформованості компетентностей	
							Форми контролю	Макс. бал
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Організація та управління фінансово-економічною безпекою банківських установ								
Знання, вміння та навички щодо організації управління фінансово-економічною безпекою в банківських установах	Здатність до організації управління фінансово-економічною безпекою в банках	1,2	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Основи безпеки банківської діяльності. Тема 2. Організація управління фінансово-економічною безпекою в банківських установах	Активна робота на парі	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, порівняльна характеристика підходів до організації економічної безпеки в банках		-
			Ауд.	2	Семінарське заняття	Семінарське заняття 1: 1. Етимологія поняття "фінансово-економічна безпека банку". 2. Сутність та види економічної безпеки банків. 3. Організація управління фінансово-економічною безпекою діяльності комерційного банку. 4. Безпеки діяльності комерційних банків як складова безпеки функціонування банківської системи країни. 5. Роль і місце безпеки банківської діяльності у забезпеченні фінансової безпеки держави. 6. Ефективність безпеки банківської діяльності і шляхи досягнення її високого рівня. 7. Діяльність персоналу банку щодо посилення безпеки. 8. Характеристика засобів безпеки. Практичне завдання 1: Формування організаційної структури відділу фінансово-економічної безпеки банку. Ситуаційні вправи, що характеризують дотримання фінансово-економічної безпеки начальниками відділів банку	Активна робота на парі	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття. Опрацювання питань для самостійної роботи: 1. Етимологія слова "безпека". 2. Переваги і недоліки форм безпеки банківської діяльності. 3. Відмінність між поняттями сили та безпеки банків	Презентації, доповіді	5
			СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття. Опрацювання питань для самостійної роботи: 1. Етимологія слова "безпека". 2. Переваги і недоліки форм безпеки банківської діяльності. 3. Відмінність між поняттями сили та безпеки банків	Перевірка домашніх завдань	2
			Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Загрози діяльності банківських установ. Тема 4. Недобросовісна конкуренція і промислове шпигунство в банківських установах	Активна робота на парі	1
	Здатність діагностувати настання загроз економічній безпеці та виявляти факти недобросовісної конкуренції, промислового шпигунства в банках	3	СРС	4	Підготовка до занять	Опрацювання питань, винесених на самостійне вивчення: найбільш поширені загрози на ринку банківських послуг в Україні		-
			Ауд.	2	Семінарське заняття	Семінарське заняття 2. 1. Види внутрішніх загроз у банківських установах. 2. Характеристика зовнішніх загроз банків. 3. Сутність, спільні та відмінні риси банківського шахрайства та зловживання службовим становищем працівників банків. 4. Характеристика заходів банку щодо захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз	Активна робота на парі	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Підготовка до опитування. Вивчення питань: 1. Ознаки недобросовісної конкуренції в банківській діяльності. 2. Ознаки промислового шпигунства, його наслідки для банків	Опитування	5
			СРС	4	Підготовка до занять	Підготовка до опитування. Вивчення питань: 1. Ознаки недобросовісної конкуренції в банківській діяльності. 2. Ознаки промислового шпигунства, його наслідки для банків	Перевірка домашніх завдань	2
			Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Загрози діяльності банківських установ. Тема 4. Недобросовісна конкуренція і промислове шпигунство в банківських установах	Активна робота на парі	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Опрацювання питань, винесених на самостійне вивчення: найбільш поширені загрози на ринку банківських послуг в Україні		-

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Знання, вміння та навички щодо організації управління фінансово-економічною безпекою в банківських установах	Здатність до організації управління силовою та інформаційною безпекою	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Організація охорони та дій банківських установ в екстремальних умовах. Тема 6. Інформаційна безпека банківських установ	Активна робота на парі	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 5.1. Технічні аспекти забезпечення належного режиму охорони банківських установ. 5.2. Положення про відділ охорони в банку. 5.3. Види екстремальних умов роботи в банках. 5.4. Ознаки настання екстремальних умов	-	-
		6	Ауд.	2	Семінарське заняття	Семінарське заняття 3, 4: 1. Найбільш поширені проблеми захисту таємниць комерційних банків в Україні. 2. Профілактика та попередження розголошення таємниць банку. 3. Законодавче забезпечення захисту банківської та комерційної таємниці й конфіденційної інформації. 4. Види відповідальності за посягання на інформацію банку. 5. Організація захисту комерційних таємниць банків. 6. Критерії визнання інформації комерційною таємницею. 7. Профілактика та попередження розголошення комерційних таємниць банків. 8. Види неправомірного отримання інформації і захист від нього. 9. Законодавче регулювання захисту таємниць банків. 10. Відповідальність за посягання на таємниці банків. 11. Нормативна та інформаційна база банку щодо управління інформаційною безпекою. 12. Поняття про інформаційний моніторинг у банківській установі	Активна робота на парі	1
							Поточна контрольна робота	7
			СРС	4	Підготовка до занять	Підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 6.1. Сутність поняття "комерційна таємниця". 6.2. Види відповідальності за порушення банківської таємниці. 6.3. Сутність поняття "інформаційна безпека"	Перевірка домашніх завдань	2
			Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності банківських установ. Тема 8. Фінансово-економічна безпека банківських установ	Активна робота на парі	1
	7	СРС	4	Підготовка до занять	Огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 7.1. Організація аналітичної роботи в банках. 7.2. Відмінності між інформаційним аудитом та моніторингом у банках. 7.3. Посадова інструкція економіста-аналітика банківської установи	-	-	
						Активна робота на парі	1	
		Ауд.	2	Практичне заняття	Практичне заняття 3, 4. Завдання 1. Складання програми інформаційно-аналітичної роботи в банках. Завдання 2. Розробка програми внутрішнього інформаційного аудиту в банках. Завдання 3. Складання та опрацювання тесту внутрішнього інформаційного аудиту банку. Завдання 4. Оцінка кредитоспроможності позичальника. Рольова гра "Робота кредитного комітету"	Колоквіум	12	
						Перевірка домашніх завдань	2	
	8	СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 8.1. Види матеріальних цінностей банківських установ. 8.2. Види банківських операцій. 8.3. Поняття про легалізацію незаконно отриманих грошей. 8.4. Види кредитних операцій	Перевірка домашніх завдань	2	

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Здатність забезпечувати безпеку в роботі з персоналом та в комп'ютерних системах		9	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Забезпечення безпеки в роботі з персоналом банківських установ. Тема 10. Безпека комп'ютерних технологій і систем у банківських установах	Активна робота на парі	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 9.1. Поняття "недобросовісний працівник" та "шахрай. Спільні і відмінні риси. 9.2. Види конфліктів. 9.3. Наслідки конфліктів у трудовому колективі банку	–	–
		10	Ауд.	2	Практичне заняття	Практичне заняття 5. Ділова гра "Вирішення конфліктних ситуацій в системі фінансово-економічної безпеки банківських установ". Завдання 1. Ситуаційні вправи з вивчення психології недобросовісного працівника, клієнта та шахрая	Активна робота на парі	1
			СРС	4	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 10.1. Програмне забезпечення, що використовується банківськими установами. 10.2. Поняття "безпека електронних платежів	Опитування	5
Змістовий модуль 2. Організація та управління фінансово-економічною безпекою фінансових установ								
Знання, вміння та навички щодо організації управління фінансово-економічною безпекою в банківських фінансових установах	Здатність до забезпечення фінансово-економічної безпеки в небанківських фінансових установах	11	Ауд.	2	Лекція	Тема 11. Фінансово-економічна безпека фінансових установ	Активна робота на парі	1
			СРС	6	Підготовка до занять	Огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 11.1. Економіко-математичні методи в оцінці фінансово-економічної безпеки фінансових установ. 11.2. Моніторинг фінансово-економічної безпеки ломбардів. 11.3. Моніторинг фінансово-економічної безпеки інвестиційних фондів	–	–
		12	Ауд.	2	Семінарське заняття	Семінарське заняття 6. 1. Структура та функції відділу безпеки інвестиційних фондів. 2. Структура та функції відділу безпеки компаній з управління активами. 3. Система показників оцінки фінансово-економічної безпеки фінансових установ. 4. Організація безпеки ломбардів	Активна робота на парі	1
			СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до заняття, огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 11.1. Економіко-математичні методи в оцінці фінансово-економічної безпеки фінансових установ. 11.2. Моніторинг фінансово-економічної безпеки ломбардів. 11.3. Моніторинг фінансово-економічної безпеки інвестиційних фондів	Поточна контрольна робота	7
						Перевірка домашніх завдань	2	

Закінчення табл. 11.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Знання, вміння та навички щодо організації управління фінансово-економічною безпекою в фінансових установах	Здатність забезпечувати фінансово-економічну безпеку страхових організацій	13	Ауд.	2	Лекція	Тема 12. Фінансово-економічна безпека страхових організацій	Активна робота на парі	1		
			СРС	6	Підготовка до занять	Вивчення лекційного матеріалу питань: 12.1. Джерела виникнення загроз фінансово-економічної безпеки. 12.2. Експрес-моніторинг фінансово-економічної безпеки страхових організацій. 12.3. Забезпечення безпеки управління страховим портфелем	Перевірка домашніх завдань	–		
		14	Ауд.	2	Семінарське заняття	Семінарське заняття 7. 1. Об'єкти та види фінансово-економічної безпеки страхових організацій. 2. Внутрішні і зовнішні загрози фінансово-економічній безпеці страхових організацій. 3. Показники оцінки фінансово-економічної безпеки страхових організацій. 4. Методика оцінки платоспроможності страхових організацій	Активна робота на парі Презентації, доповіді	1 5		
			СРС	6	Підготовка до занять	Підготовка до заняття, огляд питань: 12.1. Джерела виникнення загроз фінансово-економічній безпеці. 12.2. Експрес-моніторинг фінансово-економічної безпеки страхових організацій. 12.3. Забезпечення безпеки управління страховим портфелем	Перевірка домашніх завдань	2		
		Здатність до управління фінансово-економічною безпекою кредитних спілок	15	Ауд.	2	Лекція	Тема 13. Фінансово-економічна безпека кредитних спілок	Активна робота на парі	1	
				СРС	6	Підготовка до занять	Огляд теоретичного матеріалу за питаннями: 13.1. Відмінності в функціонуванні кредитних спілок та банківських установ. 13.2. Нормативно-правова база діяльності кредитних спілок. 13.3. Експрес моніторинг фінансово-економічної безпеки кредитних спілок. 13.4. Використання економіко-математичних методів в оцінці економічної безпеки кредитних спілок	Перевірка домашніх завдань	–	
	16		Ауд.	2	Семінарське заняття	Семінарське заняття 8: 1. Функції відділу безпеки кредитної спілки. 2. Сутність кредитної політики кредитної спілки. 3. Структура системи моніторингу фінансово-економічної безпеки кредитної спілки. 4. Методики оцінки фінансового стану кредитної спілки	Активна робота на парі Колоквіум Есе	1 12 10		
			СРС	6	Підготовка до занять	Опрацювання питань: 13.1. Відмінності в функціонуванні кредитних спілок та банківських установ. 13.2. Нормативно-правова база діяльності кредитних спілок. 13.3. Експрес-моніторинг фінансово-економічної безпеки кредитних спілок. 13.4. Використання економіко-математичних методів в оцінці фінансово-економічної безпеки кредитних спілок	Перевірка домашніх завдань	2		
	Всього годин		108	Загальна максимальна кількість балів за навчальною дисципліною				100		
								з них		
								поточний контроль:	100	

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Перевірка домашніх завдань	Перевірка есе	Презентація	Експрес-опитування	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Усього
Змістовий модуль 1. Організація та управління фінансово-економічною безпекою банківських установ	Тема 1, 2	1 тиждень	1	–	–	–	–	–	–	–	1
		2 тиждень	–	1	2	–	5	–	–	–	8
	Тема 3, 4	3 тиждень	1	–	–	–	–	–	–	–	1
		4 тиждень	–	1	2	–	–	5	–	–	8
	Тема 5, 6	5 тиждень	1	–	–	–	–	–	–	–	1
		6 тиждень	–	1	2	–	–	–	7	–	10
	Тема 7	7 тиждень	1	–	–	–	–	–	–	–	1
	Тема 8	8 тиждень	–	1	2	–	–	–	–	12	15
Змістовий модуль 2. Організація та управління фінансово-економічною безпекою фінансових установ	Тема 9,10	9 тиждень	1	–	–	–	–	–	–	–	1
		10 тиждень	–	1	2	–	–	–	–	–	3
	Тема 11	11 тиждень	1	–	–	–	–	5	–	–	6
		12 тиждень	–	1	2	–	–	–	7	–	10
	Тема 12	13 тиждень	1	–	–	–	–	–	–	–	1
		14 тиждень	–	1	2	–	5	–	–	–	8
	Тема 13	15 тиждень	1	–	–	–	–	–	–	–	1
		16 тиждень	–	1	2	10	–	–	–	12	25
Усього			8	8	16	10	10	10	14	24	100

Розподіл балів у межах змістових модулів наведено в табл. 11.3.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.4).

Розподіл балів за формами та методами навчання

Теми змістовного модулю		Лекційні заняття	Практичні заняття	Домашні завдання	Есе, статті	Доповідь	Опитування	Поточні КР	Колоквіум	Σ
1		2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1 Організація та управління фінансово-економічною безпекою банківських установ	Тема 1. Основи безпеки банківської діяльності	0,5	0,5	1	–	–	–	–	–	2
	Тема 2. Організація управління фінансово-економічною безпекою в банківських установах	0,5	0,5	1	–	5	–	–	–	7
	Тема 3. Загрози діяльності банківських установ	0,5	0,5	1	–	–	–	–	–	2
	Тема 4. Недоброговісна конкуренція і промислове шпигунство в банківських установах	0,5	0,5	1	–	–	5	–	–	7
	Тема 5. Організація охорони та дій банківських установ в екстремальних умовах	0,5	0,5	1	–	–	–	–	–	2
	Тема 6. Інформаційна безпека банківських установ	0,5	0,5	1	–	–	–	7	–	9
	Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності банківських установ	0,5	0,5	1	–	–	–	–	–	2
	Тема 8. Фінансово-економічна безпека банківських установ	0,5	0,5	1	–	–	–	–	12	14
	Тема 9. Забезпечення безпеки в роботі з персоналом банківських установ	0,5	0,5	1	–	–	–	–	–	2
	Тема 10. Безпека комп'ютерних технологій і систем у банківських установах	0,5	0,5	1	–	–	5	–	–	7
Разом за модулем 1		5	5	10	–	5	10	7	12	54

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 2. Організація та управління фінансово-економічною безпекою фінансових установ	Тема 11. Фінансово-економічна безпека фінансових установ	1	1	2	–	–	–	7	–	11
	Тема 12. Фінансово-економічна безпека страхових організацій	1	1	2	–	5	–	–	–	9
	Тема 13. Фінансово-економічна безпека кредитних спілок	1	1	2	10	–	–	–	12	26
Разом за модулем 2		3	3	6	10	5	–	7	12	46
Всього		8	8	16	10	10	10	14	24	100

Таблиця 11.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКСТ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКСТ	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85 – 89	B	добре	
74 – 84	C		
70 – 73	D		
60 – 69	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Веретенникова Г. Б. Економічна безпека підприємства: планування й організація : конспект лекцій / Г. Б. Веретенникова. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 84 с.
2. Губарєв О. О. Економічна безпека : конспект лекцій / О. О. Губарєв. – Х. : ХНЕУ, 2007. – 60 с.
3. Зубок М. І. Безпека банківської діяльності: навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / М. І. Зубок. – К. : КНЕУ, 2003. – 156 с.
4. Отенко І. П. Аналіз у бюджетних та банківських установах : навч. пос. / І. П. Отенко, О. Ю. Мішин, С. В. Мішина. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 240 с.

12.2. Додаткова

5. Андрощук Г. А. Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны / Г. А. Андрощук, П. П. Крайнев. – К. : Ин Юре, 2000. – 398 с.
6. Вечканов Г. С. Экономическая безопасность : учеб. пособ. / Г. С. Вечканов. – СПб. : Вектор, 2005. – 251 с.
7. Герасимчук З. В. Економічна безпека регіону: діагностика та механізм забезпечення / З. В. Герасимчук, Н. С. Вавдіюк. – Луцьк : Надстир'я, 2006. – 244 с.
8. Головка В. І. Фінансово-економічна діяльність підприємства: контроль, аналіз та безпека : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Головка, А. В. Мінченко, В. М. Шарманська ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 444 с.
9. Грунин О. А. Экономическая безопасность организации / О. А. Грунин, С. О. Грунин. – СПб. ; М. ; Х. ; Мн. : Питер, 2002. – 160 с.
10. Економічна безпека : навч. посібн. / З. С. Варналій, П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул [та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. З. С. Варналія. – К. : Знання, 2009. – 647 с.
11. Захарченко В. И. Экономическая безопасность бизнеса : учеб. пособ. для студ.-магистров экон. специальностей / В. И. Захарченко, Н. Н. Меркулов, Н. В. Халикян ; Одес. нац. политехн. ун-т ; Одес. нац. ун-т им. И. Мечникова. – Одесса : Наука и техника, 2009. – 176 с.

12. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект : навч. посіб. / М. І. Камлик. – К. : Атіка, 2005. – 432 с.
13. Козаченко А. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения / А. В. Козаченко, В. П. Пономарев, А. Н. Ляшенко. – К. : Либра, 2003. – 280 с.
14. Кузнецов О. О. Захист інформації та економічна безпека підприємства : монографія / О. О. Кузнецов, С. П. Євсеев, С. В. Кавун. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 360 с.
15. Одинцов А. А. Экономическая и информационная безопасность: справочник : учеб. пособ. для студ. вузов, обучающихся по спец. "Национальная экономика" и др. экон. спец. / А. А. Одинцов. – М. : Экзамен, 2005. – 575 с.
16. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності : навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / І. М. Парасій-Вергуненко. – К. : КНЕУ, 2003. – 348 с.
17. Понікаров В. Д. Аудит : навч. посіб. / В. Д. Понікаров, Т. М. Серікова. – Х. : ВД "ИНЖЕК", 2006. – 224 с.
18. Пономаренко В. С. Экономическая безопасность региона: анализ, оценка, прогнозирование / В. С. Пономаренко, Т. С. Клебанова, Н. Л. Чернова ; Харьковский гос. экономический ун-т. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2004. – 144 с.
19. Тумар Н. Б. Экономическая безопасность предприятия / Н. Б. Тумар. – Х. : Харьковский ин-т бизнеса и менеджмента, 2006. – 160 с.
20. Шкарлет С. М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект : монографія / С. М. Шкарлет. – К. : Книжкове видавництво Національного авіаційного ун-ту, 2007. – 436 с.
21. Щибиволок З. І. Аналіз банківської діяльності : навч. посіб. / З. І. Щибиволок. – К. : Знання, 2006. – 312 с.
22. Экономическая безопасность : энциклопедия / под ред. А. Г. Шаваева. – М. : Издательский дом "Правовое просвещение", 2001. – 511 с.

12.3. Інформаційні ресурси

23. ЛигаБизнесИнформ. – Режим доступа : www.liga.net.
24. Офіційний сайт Державної служби статистики. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
25. Офіційний сайт НБУ України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
26. Сервер Верховної Ради України. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Аналіз у галузях виробництва і послуг" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Основи безпеки банківської діяльності					
Здатність до обґрунтування необхідності управління безпекою банківської діяльності	Сили і засоби безпеки банківських установ	Види безпеки і форми її організації. Порядок діяльності персоналу банку щодо виконання заходів безпеки	Узагальнювати та здійснювати критичну оцінку існуючих сил і засобів безпеки банківських установ	Оцінювати вплив міжособистісних комунікацій на процес забезпечення безпеки в банку	Обирати та обґрунтовувати форми контролю за реалізацією заходів із забезпечення банківської безпеки
Тема 2. Організація управління фінансово-економічною безпекою в банківських установах					
Здатність до організації управління фінансово-економічною безпекою банків	Структура відділу безпеки в банку. Функції відділу безпеки	Сутність та роль фінансово-економічної безпеки в банку. Об'єкти та система фінансово-економічної безпеки	Виконувати функції персоналу відділу безпеки банків; розробляти структуру відділу безпеки банку; визначати перелік функцій відділу безпеки банків	Здійснювати вибір виду нарад, засідань, семінарів із питань фінансово-економічної безпеки банків	Розробляти пропозиції щодо удосконалення системи управління фінансово-економічною безпекою банків

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Загрози діяльності банківських установ					
Здатність діагностувати настання загроз економічній безпеці банку	Зовнішні та внутрішні загрози, їх характеристика та тенденції розвитку	Види банківського шахрайства і зловживання службовим становищем працівників банків. Заходи банку щодо захисту від зовнішніх та внутрішніх загроз	Визначати та передбачати внутрішні і зовнішні загрози банківських установ	Створювати належні умови для захисту банківських таємниць	Здійснювати контроль за випадками зловживань і шахрайств
Тема 4. Недобросовісна конкуренція і промислове шпигунство в банківських установах					
Здатність виявляти факти недобросовісної конкуренції, промислового шпигунства в банках	Сутність недобросовісної конкуренції та промислового шпигунства, їх прояв у банках	Можливі способи залучення до роботи працівників банку промисловими шпигунами	Розробляти плани боротьби з недобросовісною конкуренцією; виявляти факти промислового шпигунства	Організувати розробку та виконання заходів щодо захисту інформації та банківської таємниці	Контролювати перебіг недобросовісної конкуренції під час здійснення банківської діяльності
Тема 5. Організація охорони та дій банківських установ в екстремальних умовах					
Здатність до організації управління силовою безпекою банку	Сутність силової безпеки та технічної укріпленості банків	Порядок організації охорони банків екстремальних умовах	Проектувати систему охорони в банку; організувати забезпечення оптимального режиму охорони в банках; забезпечувати дотримання режиму охорони в банку	Організувати інформування персоналу банку в екстремальних умовах	Контролювати дії банківського персоналу в умовах екстремальних ситуацій

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Інформаційна безпека банківських установ					
Здатність до організації управління інформаційною безпекою банку	Сутність інформаційної безпеки банку. Засади правового регулювання захисту таємниць банків	Способи неправомірного отримання інформації і захисту від нього. Нормативна база банку з інформаційної безпеки	Визначати політику фінансово-економічної безпеки банків	Проектувати систему інформаційно-комунікаційних зв'язків банківських установ	Надавати рекомендації щодо вдосконалення управління інформаційною безпекою в банках
Тема 7. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності банківських установ					
Здатність забезпечувати формування інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності банку	Засоби формування інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності банківських установ	Зміст інформаційно-аналітичної роботи в банках. Функції економіста-аналітика в банках	Здійснювати самоаналіз та коригування особистої діяльності економіста-аналітика як складової колективної діяльності установи	Розробляти інформаційно-аналітичні документи щодо оцінки реальних і потенційних загроз фінансово-економічній безпеці банків	Розробляти пропозиції щодо використання сучасного інформаційно-аналітичного забезпечення
Тема 8. Фінансово-економічна безпека банківських установ					
Здатність до оцінки та управління фінансово-економічною безпекою банків	Організаційні і правові засади забезпечення фінансово-економічної безпеки банку	Засоби забезпечення фінансово-економічної безпеки банків	Визначати показники оцінки рівня фінансово-економічної безпеки банку	Формувати інформаційне забезпечення оцінки фінансово-економічної безпеки банку	Здійснювати загальний контроль за діяльністю банку щодо дотримання фінансово-економічної безпеки

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Забезпечення безпеки в роботі з персоналом банківських установ					
Здатність забезпечувати безпеку в роботі з персоналом	Інструменти управління кадровою безпекою банку	Механізм забезпечення безпеки в роботі з персоналом	Розробляти інструкції щодо попередження шахрайства і зловживань службовим положенням; уникати ризиків халатного відношення до виконання службових обов'язків	Організувати дії щодо забезпечення безпеки інформаційно-комунікаційних зв'язків банку	Здійснювати контроль за дотриманням кадрової безпеки в банку
Тема 10. Безпека комп'ютерних технологій і систем у банківських установах					
Здатність забезпечувати безпеку комп'ютерних технологій і систем у банківських установах	Структура та призначення системи технічного захисту інформації банків	Засоби та інструменти забезпечення безпеки електронних платежів	Проектувати систему безпеки електронних платежів; організувати дії щодо формування системи технічного захисту інформації банків	Організувати систему збору, відновлення, поширення та зберігання інформації	Приймати рішення щодо вибору інструментів припинення несанкціонованого доступу до інформації
Змістовний модуль 2. Організація та управління фінансово-економічною безпекою фінансових установ					
Тема 11. Фінансово-економічна безпека фінансових установ					
Здатність забезпечувати фінансово-економічну безпеку в фінансових установах	Особливості функціонування фінансових установ	Організація роботи служби безпеки інвестиційних фондів та компаній з управління активами	Аналізувати показники фінансово-економічної безпеки фінансових установ	Організувати систему збору, та зберігання інформації щодо загроз безпеці фінансових установ	Приймати рішення щодо проектування системи фінансово-економічної безпеки в фінансових установах

1	2	3	4	5	6
Тема 12. Фінансово-економічна безпека страхових організацій					
Здатність забезпечувати безпеку в роботі страхових організацій	Інструменти управління фінансово-економічною безпекою страхових організацій	Механізм забезпечення безпеки в страхових організаціях	Аналізувати показники фінансово-економічної безпеки страхової організації	Організувати дії щодо забезпечення безпеки інформаційно-комунікаційних зв'язків страхових організацій	Здійснювати контроль за дотриманням фінансово-економічної безпеки страхових організацій
Тема 13. Фінансово-економічна безпека кредитних спілок					
Здатність забезпечувати безпеку діяльності кредитних спілок	Особливості функціонування кредитних спілок	Внутрішні і зовнішні загрози безпеці кредитних спілок та джерела їх виникнення	Визначати рівень фінансово-економічної безпеки кредитної спілки	Формувати інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки кредитних спілок	Здійснювати контроль за правильною вибором інструментів протидії загрозам

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	11
5. Теми та плани семінарських занять.....	12
6. Теми практичних занять	15
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами	16
7. Самостійна робота.....	17
7.1. Контрольні запитання для самодіагностики	21
7.2. Індивідуальне завдання.....	26
8. Індивідуально-консультативна робота	29
9. Методи навчання	30
10. Методи контролю	32
11. Розподіл балів, які отримують студенти	35
12. Рекомендована література	43
12.1. Основна.....	43
12.2. Додаткова.....	43
12.3. Інформаційні ресурси.....	44
Додатки.....	45

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ
БЕЗПЕКОЮ БАНКІВ, ФІНАНСОВИХ
ТА БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ"
для студентів спеціальності
8.18010014 "Управління
фінансово-економічною безпекою"
усіх форм навчання**

Укладач **Мішин** Олександр Юрійович

Відповідальний за випуск *Отенко І. П.*

Редактор *Бутенко В. О.*

Коректор *Ковальчук М. А.*

План 2015 р. Поз. № 102 ЕВ. Обсяг 51 с.

Видавець і виготівник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Леніна, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*